

ÖĞRENCİ METİNLERİNİN TUTARLILIK ÖLÇÜTLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ*

*Hakan ÜLPER**

ÖZET

Bir yazılı metnin en temel işlevi iletişim işlevidir. Yazılı metin aracılığıyla iletişim kurabilmek için o metnin tutarlılık ölçütlerini karşılaması gerekir. Öğrencilerce okullarda gerçekleştirilen yazılı metin üretme etkinliklerinin de temelde amacı tutarlılık ölçütlerini karşılayan metinler üretilmesini sağlamaktır. Bu nedenle öğrencilerin ürettikleri metinlerin tutarlılık açısından değerlendirilmesi hem durum saptaması yapmak açısından hem de öğretimsel açıdan önemlidir. Bu gerçeklikten yola çıkarak gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin tutarlı metin üretimine ilişkin sorunları olduğu bulgulanmıştır. Bu sorunların değişkenlere göre dağılımında kızların ve yüksek öğretim öğrencilerinin daha başarılı oldukları bulgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Metin, metinsellik ölçütleri, tutarlılık.

AN EVALUATION OF STUDENT TEXTS IN THE CONTEXT OF COHERENCE

ABSTRACT

The most fundematel function of a written text is its communication function. In order to communiante via a written text, that text must meet the coherence criteria. The main aim of written text production activities done in schools by students is to provide the production of texts that meet the coherence criteria. Therefore, an evaluation of student texts in the context of coherence is important in terms of setting the context and in terms of teaching. In the present study it was found that studens have problems in relation to the production of coherent texts. In the distribution of these problems acording to variables it was found that girls and higher education students are more succesful in comparision to boys and high/elementary school sudents.

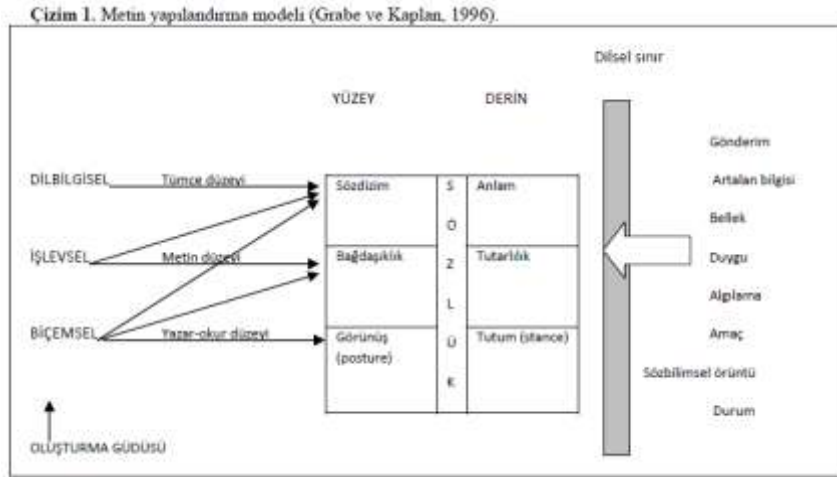
Key Words: Text, textual features, coherence

* Bu makale, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen, II. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu çerçevesinde sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş biçimidir.

* Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Ü. Eğt. Fak. Türkçe Eğt. Böl. El-mek: hakanulper@gmail.com

Giriş

Bir metnin taşınması gereken birçok önemli ve tanımlayıcı özellikten söz edilebilir. Bu özellikler, bağıntısallık, bütünsellik, bildirişimsellik gibi özelliklerdir. Bir metnin taşınması gereken bu tanımlayıcı özelliklerden bir ya da birkaçına odaklanılarak metin kavramını belirginleştirmek amacıyla birçok tanım yapılabilir. Buna koşut olarak da alan yazınında metin kavramına ilişkin çok sayıda tanımla karşılaşmak olanaklıdır (Bu tanımlar için bk.: Aksan ve Aksan, 1991). Metin kavramına ilişkin ortaya bu denli çok tanım konmasına gerekçe olarak bir metni yapılandırma sürecinde görev yüklenen olguların çeşitliliği ve birbiri arasındaki karmaşık ilişki ağı gösterilebilir. Çizim 1’de bu süreç ayrıntılı bir biçimde görsel olarak sunulmaktadır.

Çizimde de açık bir biçimde gözüktüğü gibi, bir metni yapılandırma sürecinde dil bilgisel, işlevsel ve biçimsel özellikler görev yüklenmektedir. Bu araştırmanın konusunu oluşturan bağdaşıklık ve tutarlılık olgusu, hem metin düzeyine hem de metnin işlevsel özelliklerine özgü iki olgudur. Dolayısıyla bağdaşıklık ve tutarlılık olgusu, metin yapılandırma sürecinin sonunda ortaya çıkan bir ürün olarak yazılı metnin de taşınması gereken en temel iki ölçüt olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ancak bir metnin taşınması gereken ölçütler bunlarla sınırlı değildir. Bu iki ölçütte birlikte bir metnin taşınması gereken dört ayrı ölçütten de söz edilir. Tüm bu ölçütler alan yazınında metinsellik ölçütleri olarak adlandırılır.

Bu ölçütler *bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık ve kabuledilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık* ölçütleridir. Metin birliklerinin bir araya gelerek oluşturdukları bütünü bir metin olarak nitelenebilmesi için bu ölçütleri karşılaması beklenir. Bu ölçütlerin ilk ikisini oluşturan bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri çizimde de gözüktüğü gibi, metin düzeyine ilişkin ölçütlerdir. Diğerleri ise okur temelli ölçütlerdir (De Beaugrande ve Dressler, 1981)

Yazılı ya da sözlü olarak üretilmiş olan her metnin en temel işlevi iletişimdir. İletişim işlevi olmayan yazılı ya da sözlü bir belge metin değeri taşımaz (Günay, 2001:33). Bu bağlamda metinsellik ölçütleri de temelde bir metnin en temel işlevi olan bu iletişim işlevine gönderimde bulunmaktadır. Bir metnin iletişim işlevini yerine getirebilmesi için kendi içinde bağdaşık ve tutarlı olmasının gerekliliği açıktır. Dolayısıyla öğrenci yazarlarca üretilen ya da üretilen olan bir metnin de bu en temel işlevi yerine getirebilmesi için bağdaşık ve tutarlı olması gerekmektedir.

Çizim 1’de de açık bir biçimde gözüktüğü gibi, bağdaşıklık ve tutarlılık olguları, metin yapılandırma modeli içinde işlevsel özellikleriyle dolayısıyla iletişim işleviyle ilişkilendirilerek bu

Turkish Studies

gerekliliğe göndermede bulunulmuştur. Bu bağlamda bağdaşıklık ve tutarlılık her ne kadar bir metnin içkin yapısıyla ilgili özellikler olsa da bir metnin kullanıcı merkezli özelliklerinden de kopuk değildir. Öyle ki, yeni bilgi sunmayan, durum bağlamıyla örtüşmeyen, önceki metinlerle ilişki kuramayan ve kabuledilebilir olmayan bir metnin tutarlı olmasından söz edilemez. Bu durum, metinsellik ölçütlerinin hem metin temelli hem de okur temelli ölçütlerden oluşmasıyla; bir metnin yapılandırılması sürecinde hem dilsel bir işleme hem de kişilere özgü birtakım ayrı bilişsel ve duyuşsal işleme gerekliliği arasındaki koşutluğu da belirginleştirmektedir.

Ardıl tümceler dizisinden oluşan bütünden metin olarak söz edebilmek için tutarlılığın ne denli önemli olduğu açıktır. Tutarlılığın bu denli önemli bir kavram olmasına karşın, tutarlılık olgusu üzerinde tam bir görüş birliği sağlanabilmiş değildir. Bu nedenle de tutarlılık kavramına ilişkin ayrı tanımlamalara rastlanmaktadır. Tutarlılık olgusu, belirli bir dönemde, özellikle Halliday ve Hassan'ın (1976) tutarlılığı yüzey metin özellikleriyle açıkladığı bağdaşıklık (cohesion) kuramı bağlamında, tümcelerin birbiriyle bağdaşık bir biçimde dizilmesi olarak algılanmaktaydı. Ancak sonraları, birbiriyle bağdaşık olmasına karşın çok sayıda anlamca sorunlu tümce dizisi oluşturulabileceği ya da dil bilgisel bağdaşıklık öğeleri kullanılmadan da tutarlılığın sağlanabileceği gerçeğinden hareketle, bir metnin tutarlılığının sadece bağdaşıklık ilişkileriyle açıklanamayacağına yönelik görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşler, dil bilgisel bağdaşıklıktan çok, anlamsal ve mantıksal ilişkilerin, dolayısıyla da okurun, bir metnin tutarlılığını açıklamadaki önemine işaret eder. Bir metnin tutarlılığında okurun yerine gönderimde bulunmak, aynı zamanda dünya bilgisi, bağlam, çıkarım gibi kavramların da önemine gönderimde bulunmaktır (bk.: Brown ve Yule, 1983; Enkvist, 1990; Traxler ve Gernsbacher, 1995; Trabasso, Suh ve Payton, 1995, Uzun, 1995). Bu durumda Çizim 1'den de yararlanarak tutarlılık olgusu, bir yandan yüzey metne ilişkin ardıl tümceler arası ilişkiye işaret eden yerel tutarlılık (bağdaşıklık); diğer yandan da okurca bir metnin konusal/mantıksal bütünlük taşımasına işaret eden derin metne özgü bütüncül tutarlılık kavramlarının bir biresimi olarak düşünülebilir.

Yukarıdaki kuramsal açıklamaların işaret ettiği bağlamda, öğrencilerce üretilen yazılı metinlerin tutarlılık özelliklerinin bilinmesi, öğrencilerin, bir iletişim birimi olarak yazılı metin üretme becerileri düzeyinin saptanmasını sağlamak bakımından önemlidir. Bu da sonraki aşamalarda öğrencilere yazılı metin üretme becerilerinin kazandırılmasına kılavuzluk etme bakımından işlev yükleneyeceği için ayrıca bir önem taşımaktadır.

Gerek okuma ve gerekse yazma edimini gerçekleştiren bireylerin bu iki süreçte sahip olmaları gereken bazı ortak yerleşik bilgiler vardır. Örneğin konu bilgisi, sözcük dağarcığı, metinsel bağlama ilişkin anlam, sözcük bilgisi, söz dizim bilgisi, metin yapısı bilgisi vb. (Fitzgerald ve Shanahan, 2000; 41). Bu ortak bilgiler, hem metin üretme sürecinde hem de metni kavrama sürecinde kişilerce kullanılan bilgilerdir. Dolayısıyla bunlar okuma ve yazma becerilerinin gelişmesinin birbirlerini karşılıklı olarak olumlu yönde etkileyeceğine işaret etmektedir. İlgili araştırmaların sonuçları da bu yöndedir. Örneğin, Shanahan (1984; 473-475), okuma ve yazma arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında daha gelişmiş metinler üretmeyle ve daha zengin bir sözcük dağarcığı kullanmayla metni kavrama arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka araştırmada Cain (2003; 344-346), metni kavrama ile tutarlılık arasındaki ilişkiyi araştırmış ve kavrama sorunu olan öğrencilerin aynı zamanda metin (öykü) organizasyonu bakımından da sorunlar yaşadıklarını bulgulamıştır. Bu bağlamda tutarlılık olgusunun okuma ve yazma edimlerinin taşıdığı bu ortaklıktan kaynaklanan bir başka önemi olduğu da açıktır.

Öğrencilerin, Türkçe öğretiminin önemli bir beceri alanını oluşturan yazma becerisi alanında yaşadıkları sorunları saptamak amacıyla birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar, öğrenci kompozisyonlarında gözlemlenen içsel ve dışsal yapı sorunlarını saptamaya yöneliktir. Bu bağlamda bozuk tümce, noktalama ve yazım kusurları, sözcükleri yerinde kullanamayıp, paragraf

Turkish Studies

oluşturma, konunun yeterince daraltılmaması ve konunun gerektirdiği sıralamanın belirlenememesi, konu sürekliliği (bk.: Kavcar,1983; Ruhi, 1994; Enginarlar, 1994; Özbay, 1995; Huber ve Uzun, 2001) gibi iç ve dış yapıya ilişkin alt konular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen bu nitelikteki araştırmalar, gerçekleştirildikleri araştırma/örneklem kümeleri çerçevesinde, öğrencilerin yaşadıkları yazma sorunlarının saptanmasını sağlayarak bir bakıma bu alanda gereksinim çözümlenmesi işlevi görmektedir. Dolayısıyla bu araştırmalara bakılarak “Öğrencilerin yaşadıkları yazma sorunları nelerdir?” sorusunun yanıtı bir ölçüde verilebilmektedir. Buna karşın, öğrencilerin yazma sorunlarının tutarlılık gibi daha sınırlandırılmış bir alan temelinde nasıl bir toplu görünüm sunduğu ve yaş-okul/cinsiyet değişkenleri bağlamında bu görünümün ayrımlaşmakta olup olmadığı da bu bağlamda yanıtı araştırılabilecek bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın da amacını belirginleştiren temel çıkış noktasını bu soru oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada nitel bir veri toplama yöntemi olan doküman incelemesi yönteminden yararlanarak öğrencilerden veriler toplanmıştır. Toplanan bu veriler, nitel verileri çözümlenme yöntemlerinden biri olan içerik çözümlenme yöntemine göre çözümlenmiştir.

İçerik çözümlenmesi yapabilmek için, araştırmacı tarafından alan yazınındaki kuramsal bilgilerden ya da kişisel bilgilerinden yararlanılarak ulamlar (kategori) oluşturulabilir, veriler toplanmadan önce bir kod listesi çıkartılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999;151, 165). Bu çıkış noktasından hareketle araştırma çerçevesinde öncelikle ilköğretim 8., ortaöğretim 4. ve yüksek öğretim 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerce üretilen kısa deneme türündeki metinlerinin tutarlılık özelliklerini metindilbilimsel çerçevede çözümlenebilmek için bir çözümlenme yönergesi oluşturulacaktır. Bu yönerge, yukarıda tutarlılığa ilişkin gerçekleştirilen kuramsal açıklamalar bağlamında, bir yandan yerel tutarlılık diğer yandan da bütüncül tutarlılık özelliklerine gönderimde bulunarak, ardıl tümceler arası anlamsal ilişkiler ve konu sürekliliği/bütünlüğü bağlamında hazırlanan ilkeler (ulamlar) ve bu ilkelerin gerçekleşme düzeylerini açıklayan ölçütlerden oluşacaktır.

Sonrasında ise bu ölçütler doğrultusunda, okul türü değişkenine göre dağılımı ilköğretim sekizinci sınıf 35; ortaöğretim dördüncü sınıf 24 ve yükseköğretim dördüncü sınıf 33; cinsiyet değişkenine göre dağılımı ise kız 49 ve erkek 43 biçiminde olan toplamda 92 öğrencilik bir katılımcı kümesi tarafından üretilmiş olan kısa deneme türündeki metinler çözümlenerek değerlendirilecektir. Değerlendirme sürecinde öğrencilerden toplanan veriler ölçütlere göre yeterli, kabul edilebilir ya da yetersiz olarak kodlanacak ve önce toplu görünüm olarak ardında da cinsiyet ve okul değişkenlerine göre ayrıştırılarak tablolar halinde sunulacaktır. Son aşamada ise elde edilen bulgular, alan yazınındaki ilgili araştırmaların bulgularıyla tartışılarak sunulacaktır.

Öğrenci metinlerinin çözümlenmesi aşağıdaki araştırma soruları çerçevesinde sınırlandırılarak yapılacaktır.

1. Öğrencilerce üretilen yazılı metinler tutarlılık açısından nasıl bir toplu görünüm sergilemektedir?
2. Öğrencilerce üretilen yazılı metinlerin tutarlılık özellikleri yaş/okul değişkenine göre nasıl bir görünüm sergilemektedir?
3. Öğrencilerce üretilen yazılı metinlerin tutarlılık özellikleri cinsiyet değişkenine göre nasıl bir görünüm sergilemektedir?

Bu bağlamda öğrenci metinlerinde gözlemlenen tutarlılık sorunlarını ölçütler temelinde belirleyerek/betimleyerek bir durum saptaması yapmak; olası tutarlılık sorunlarının giderilmesine

Turkish Studies

katkı sağlamak ve sonraki çalışmalara bu açıdan kaynaklık etmek de bu çalışmanın önemini belirginleştiren başlıca alt amaçlardır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilme Süreci

Veri toplama aracının geliştirilme sürecinde ilk aşamada Ülper (2008; 216-218) ve Ülper ve Uzun (2009; 664-665)'da yer alan ölçme aracı temel alınmıştır. Ardından alan yazınındaki bilgilerden yararlanılarak bu araç yeniden düzenlenmiştir.

Geçerlik

Bu tür bir araştırmada iç ve dış geçerlik kavramı için şu sorunun yanıtı aranabilir: Elde edilen bulgular, daha önce oluşturulan kavramsal çerçeve veya kuramla uyumlu mudur, bu çerçeve veri toplamada rehber olmuş mudur, örneklem genellemeye izin verecek ölçüde çeşitlendirilmiş midir (Yıldırım ve Şimşek, 1999; 78, 79)? Bu bağlamda bir metnin taşınması gereken tutarlılık özelliklerinin saptanması ve ulamlanmasını sağlayabilmek için öncelikle alan yazın taraması yapılarak bu konuya ilişkin açıklamalara ve ulamlamalara bakılmıştır. Ardından bu açıklamalar temel alınarak sekiz ulamdan oluşan bir değerlendirme yönergesi oluşturulmuştur. Daha sonra yine alan yazınındaki ilgili kuramsal açıklamalara bakılarak ölçütler belirlenmiştir. Bu çizelge, araştırmacıların değerlendirmeleri bağlamında, alan yazınındaki kuramsal bilgilerin ortak bir çıkarımı niteliğinde olduğu için kaynağını alan yazınındaki kuramsal açıklamalardan almaktadır. Yine araştırma grubu İlköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim olarak çeşitlendirilmiştir. Bu yönüyle, araştırmada kullanılacak bir geçerliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Güvenirlilik

Araştırmamızda içerik çözümlemesi yönteminden yararlanılmıştır. Bu nedenle içerik çözümlemesinden elde edilen verilerin ulamlara ve bu ulamların ölçütlerine uygun olarak yerleştirilmesi söz konusudur. Dolayısıyla öğrencilerin metinlerini puanlama değil, ulamlara ve ölçütlere göre çözümleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Sayısal değerler puan değerini değil kaç kez gerçekleştiğine/görüldüğüne gönderimde bulunmaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (1999;83) göre, bu tür bir araştırmada güvenirliliği sağlayabilmek için elde edilen verilerin çözümlenmesinde bir başka araştırmacıyı kullanma ve sonuçları onaylatma (teyit ettirme) stratejisinden yararlanılabilir. Bu bağlamda oluşturulan değerlendirme yönergesine göre her bir öğrenci metni önce ayrı ayrı iki değerlendirici tarafından değerlendirilmiştir. Ardından her iki değerlendiricinin öğrenci metinlerinin tutarlılığa ilişkin metinsel eylemlerin gerçekleşme düzeyine ilişkin kararları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda öğrenci metinlerinin tutarlılığına ilişkin verilen kararların %100 ortaklık taşıdığı gözlemlenmiştir. Bu durum değerlendiriciler arasındaki tutarlılığa dolayısıyla da değerlendirmenin güvenirliliğine işaret etmektedir.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1: Öğrencilerce Üretilen Yazılı Metinlerin Tutarlılık Açısından Toplu Görünümü

METİNSEL EYLEMLER	Yetersiz	Kabul edilebilir	Yeterli
Ardışık Tümceler Arasında Mantıksal/Anlamsal Bağlar Kurma	Tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılamıyor.	Tümceler arasında çok az mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılabiliyor.	Tümceler arasında eksiksiz mantıksal/anlamsal bağlantı kurulmuş./Köprüleme yapılabiliyor.
	18/92	51/92	23/92

Turkish Studies

		(%20)	(%55)	(%25)
Ardışık Tümceler Arasında Dilbilgisel Bağlar (Gönderim Yapma)	Tümceler arasında dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış. /Köprüleme yapılamıyor.		Tümceler arasında çok az dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış. /Köprüleme yapılabiliyor.	Tümceler arasında eksiksiz ve doğru dilbilgisel bağdaşıklık ilişkileri kurulmuş. /Köprüleme yapılabiliyor.
		4/92 (%4)	16/92 (%18)	72/92 (%78)
Metin Değiştirme Eksilti Yapma	Metin içinde birkaç (2-3) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/gereksiz yinelemeler göze çarpmakta		Metin içinde çok az (1) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/ gereksiz yinelemeler fark edilmekte	Değiştirme ya da eksilti yapılması gereken her yerde yapılmış
		0/92 (%0)	1/92 (%1)	91/92 (%99)
Bağlaçları Doğru Kullanma	Bağlaç kullanmayla ilgili birçok hata yapılmış./Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı var		Bağlaç kullanmayla ilgili çok az hata yapılmış. /Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok	Bağlaçlar hatasız kullanılmış. /Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok
		1/92 (%1)	5/92 (%5)	86/92 (%94)
Konu Sağlama	Metnin konusuyla bağlanamayan (ayrık) önermelere yer verilerek konu birliğini/sürekliliğini aksatılmış/Sözcüksel bağdaşıklık yok		Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmiş ancak konu birliği/sürekliliği aksatılmamış/Sözcüksel bağdaşıklık var	Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmeyerek konu birliği/sürekliliği kusursuz biçimde sağlanmış/Sözcüksel bağdaşıklık var
		15/92 (%16)	43/92 (%47)	34/92 (%37)
Başlık ile Bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan ve metnin çerçevesini belirlemeyen bir başlık yazılmış		Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan bağdaşan ancak metnin çerçevesini belirlemeyen, aşırı genellenmiş bir başlık yazılmış	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan ve metnin çerçevesini belirleyen bir başlık yazılmış
		30/92 (%32)	54/92 (%59)	8/92 (%9)

Turkish Studies

Metin İçinde Giriş ve Gelişme Bölümünü Bağlama	Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan geliştirme paragrafları yazılmış./Paragrafa ayırmada hata var/Konu sürekliliği aksamakta.	Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan geliştirme paragrafları yazılmış./Konu sürekliliği aksamamakta.	Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam anlamıyla bağlantılı geliştirme paragrafları yazılmış./Konu sürekliliği aksamamakta.
	21/92 (%23)	42/92 (%46)	29/92 (%31)
Metnin Önceki Bölümleriyle Sonuç Bölümünü Bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan sonuç bölümü yazılmış./Paragrafa ayırmada hata var /Konu sürekliliği aksamakta.	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan sonuç bölümü yazılmış./Konu sürekliliği aksamamakta.	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan sonuç bölümü yazılmış./Konu sürekliliği aksamamakta.
	21/92 (%23)	41/92 (%44)	30/92 (%33)

Tablo 1’de ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerinden toplam 92 öğrencinin ürettikleri yazılı metinlerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu bulgular, bir yazılı metinde bulunması gereken tutarlılıkla ilişkili sekiz metinsel eylem temelinde gerçekleştirilen çözümlenmelerden elde edilen verilerin ölçüt temelinde düzenlenmesi sonucu elde edilen bulgulardır.

Buna göre, 92 öğrencinin yazılı metinleri incelendiğinde, bir metnin tutarlı olabilmesini sağlamaya dönük metinsel eylemlerden “Değiştirme ve eksilti yapma” ile “Bağlaçları doğru kullanma” metinsel eylemi açısından öğrencilerin çok büyük bir oranda yeterli oldukları belirlenmiştir. “Değiştirme ve eksilti yapma” metinsel eylemini yüz öğrenciden doksan dokuzu; “Bağlaçları doğru kullanma” metinsel eylemini ise yüz öğrenciden doksan dördü yeterli düzeyde yerine getirmiştir. Bu oran oldukça yüksektir; ancak öğrencilerin sadece bu iki metinsel eylemi yerine getirerek tutarlı bir yazılı metin üretemeyecekleri de açıktır. Bu bağlamda tutarlı bir metin üretebilmek için diğer metinsel eylemlerin de yeterli düzeyde yerine getirilmesi gerekmektedir. Buna karşın “Başlık ile metni bağlama” metinsel eylemini yüz öğrenciden sadece dokuzu “yeterli” düzeyde gerçekleştirebilmiştir. Öğrenciler bu metinsel eyleme ilişkin ya “yetersiz” düzeye işaret eden “Metin ile konusal ve anlamsal açıdan bağdaşmayan ve metnin çerçevesini belirlemeyen” bir başlık yazmışlar ki bunun oranı % 32’dir ya da “kabul edilebilir” düzeye işaret eden “Metin ile konusal ve anlamsal açıdan bağdaşan ancak aşırı genelleme içeren” bir başlık yazmışlar ki bunun oranı da % 59’dur.

92 öğrencinin en başarılı ve en başarısız oldukları bu üç metinsel eylem dışındaki diğer beş metinsel eylemde ise öğrencilerin %25-%78’i “yeterli” düzeyde bu metinsel eylemleri yerine getirebilmişlerdir. Bunlar içerisinde “Ardışık tümceler arasında dilbilgisel bağlar kurmak” metinsel eylemine ilişkin her yüz öğrenciden yetmiş sekizi “yeterli” düzeyde bu eylemi yerine getirebilmiştir. Buna karşın “Ardışık tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlar kurmak” metinsel eylemi ise her yüz öğrenciden sadece yirmi beşi tarafından “yeterli” düzeyde yerine

Turkish Studies

getirilebilmiştir. Saptanan bu durum bir bakıma tutarlılık olgusunun salt dilbilgisel boyutta açıklanamayacak bir olgu olduğu gerçeğine de göndermede bulunmaktadır.

Geri kalan üç metinsel eyleme ilişkin “yeterlik” oranları ise %37 ile “Konu birliğini sağlamak” %33 ile “Metnin önceki bölümleri ile sonuç bölümünü bağlamak” ve %31 ile “Giriş ve gelişme bölümünü bağlamak”tır. Konu birliğini sağlama metinsel eylemine ilişkin öğrencilerin genellikle metinlerinde “Konu ile bağlanamayan ayrık önermelere yer vererek konu birliğini bozdukları ya da konu birliğini bozmasa da metnin genelinde ayrık önermelere yer verdikleri” gözükmektedir. Bu duruma koşt olarak da öğrenciler, konu birliği ile de ilişkilendirilebilecek olan “Metnin önceki bölümleri ile sonuç bölümünü bağlamak” ve “Giriş ve gelişme bölümünü bağlamak” metinsel eylemlerinde de düşük oranda yeterlik gösterebilmişlerdir.

92 öğrencinin ürettikleri metinlerin tutarlılık özelliklerini belirleyen metinsel eylemlerin gerçekleştirilme düzeyine ilişkin ortalamalara bakılınca 100 öğrenciden 50’sinin bu metinsel eylemleri “yeterli” düzeyde gerçekleştirebildiği gözükmektedir. Buna karşın 100 öğrenciden 34’ünün “kabul edilebilir” düzeyde, 15’inin ise “yetersiz” düzeyde olduğu gözükmektedir. Üç ayrı düzeydeki okullardan seçilen katılımcıların sadece %50.67’sinin metinsel eylemleri “yeterli” düzeyde yerine getirebildikleri bu görünümün, yeterli bir görünüm olduğunu belirtmek olanaklı değildir.

Tablo 2: Öğrencilerce Üretilen Yazılı Metinlerin Tutarlılık Açısından Görünümünün Okullara Göre Dağılımı

METİNSEL EYLEMLER	Yetersiz			Kabul edilebilir			Yeterli		
Ardışık Tümceler Arasında Mantıksal/Anlamsal Bağlar Kurmak	Tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılamıyor.			Tümceler arasında çok az mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılabiliyor.			Tümceler arasında eksiksiz mantıksal/anlamsal bağlantı kurulmuş./Köprüleme yapılabiliyor.		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EK
	10/35 (%29)	8/24 (%33)	0/33 (%0)	18/35 (%51)	15/24 (%63)	18/33 (%55)	7/35 (%20)	1/24 (%4)	15/33 (%45)
Ardışık Tümceler Arasında Dilbilgisel Bağlar Kurmak (Gönderim Yapmak)	Tümceler arasında dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış./Köprüleme yapılamıyor.			Tümceler arasında çok az dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış./Köprüleme yapılabiliyor.			Tümceler arasında eksiksiz ve doğru dilbilgisel bağdaşıklık ilişkileri kurulmuş./Köprüleme yapılabiliyor.		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEK Ö	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EK
	3/35 (%9)	1/24 (%4)	0/33 (%0)	7/35 (%20)	3/24 (%13)	6/33 (%18)	25/35 (%71)	20/24 (%83)	27/33 (%82)
Metin İçinde Değiştirme ve Eksilti Yapmak	Metin içinde birkaç (2-3) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/gereksiz yinelemeler göze çarpmakta			Metin içinde çok az (1) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/gereksiz yinelemeler fark edilmekte			Değiştirme ya da eksilti yapılması gereken her yerde yapılmış		

Turkish Studies

	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEK Ö	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EK
	0/35 (%0)	0/24 (%0)	0/33 (%0)	1/35 (%3)	0/24 (%0)	0/33 (%0)	34/35 (97)	24/24 (%100)	33/33 (%100)
Bağlaçları Doğru Kullanma	Bağlaç kullanmayla ilgili birçok hata yapılmış./ Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı var			Bağlaç kullanmayla ilgili çok az hata yapılmış. / Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok			Bağlaçlar hatasız kullanılmış. / Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EKÖ
	1/35 (%3)	0/24 (%0)	0/33 (%0)	4/35 (%11)	1/24 (%4)	0/33 (%0)	30/35 (%86)	23/24 (%96)	33/33 (%100)
Konu birliğini sağlama	Metnin konusuyla bağlanamayan (ayrık) önermelere yer verilerek konu birliğini/sürekliliğini aksatılmış/Sözcüksel bağdaşıklık yok			Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmiş ancak konu birliği/sürekliliği aksatılmamış/Sözcüksel bağdaşıklık var			Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmeyerek konu birliği/sürekliliği kusursuz biçimde sağlanmış/Sözcüksel bağdaşıklık var		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EKÖ
	5/35 (%14)	9/24 (%37)	1/33 (%3)	23/35 (%66)	10/24 (%42)	10/33 (%30)	7/35 (%20)	5/24 (%21)	22/33 (%67)
Başlık ile metni bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan ve metnin çerçevesini belirlemeyen bir başlık yazılmış			Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan bağdaşan ancak metnin çerçevesini belirlemeyen, aşırı genellenmiş bir başlık yazılmış			Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan ve metnin çerçevesini belirleyen bir başlık yazılmış		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EKÖ
	10/35 (%29)	8/24 (%33)	12/33 (%36)	24/35 (%68)	13/24 (%54)	17/33 (%52)	1/35 (%3)	3/24 (%13)	4/33 (%12)
Metin İçinde Giriş ve Gelişme Bölümünü Bağlama	Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan geliştirme paragrafları yazılmış. /Paragrafa ayırmada hata var /Konu sürekliliği aksamakta.			Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan geliştirme paragrafları yazılmış/Konu sürekliliği aksamamakta.			Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam anlamıyla bağlantılı geliştirme paragrafları yazılmış. /Konu sürekliliği aksamamakta.		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EKÖ

Turkish Studies

	10/35	9/24	2/33	22/35	11/24	9/33	3/35	4/24	22/33
	(%28)	(%37)	(%6)	(%63)	(%46)	(%27)	(%9)	(%17)	(%67)
Metnin Önceki Bölmeleriyle Sonuç Bölümünü Bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan sonuç bölümü yazılmış/Paragrafa ayırmada hata var /Konu sürekliliği aksamakta.			Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan sonuç bölümü yazılmış. /Konu sürekliliği aksamamakta.			Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan sonuç bölümü yazılmış/Konu sürekliliği aksamamakta.		
	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜKS EKÖ	İLKÖ ĞRT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖ ĞRT	ORTAÖ Ğ	YÜKS EKÖ
	10/35	9/24	2/33	22/35	11/24	8/33	3/35	4/24	23/33
	(%28)	(%37)	(%6)	(%63)	(%46)	(%24)	(%9)	(%17)	(%70)

Tablo 2’de sekiz metinsel eylem temelinde gerçekleştirilen çözümlenmelerden elde edilen verilerin ölçüt temelinde okul türlerine göre düzenlenmesi sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Diğer bir deyişle ilköğretim öğrencilerince üretilen 35 metin, ortaöğretim öğrencilerince üretilen 24 metin ve yüksek öğretim öğrencilerince üretilen 33 metin tutarlılığı tanımlayıcı sekiz metinsel eylem temelinde ölçütlere göre ayrı ayrı çözümlenerek sunulmaktadır.

Bu görünümün okul türüne göre nasıl bir dağılım gösterdiğine bakıldığı zaman ise yüz yüksek öğrenim öğrencisinden 67’sinin metinsel eylemleri “yeterli” düzeyde gerçekleştirebildikleri gözükmektedir. Yüksek öğrenim öğrencilerinin tutarlılığa ilişkin sekiz ulamdan en başarısız oldukları beş metinsel eylemin sıralaması şöyledir:

- 1- Başlık ile metni bağlama (%12)
- 2- Ardışık tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlar kurmak (%45)
- 3- Konu birliğini sağlama (%67)
- 4- Metin içinde giriş ve gelişme bölümünü bağlama (%67)
- 5- Metnin önceki bölümleriyle sonuç bölümünü bağlama (%70)

Yüksek öğrenim öğrencilerinin bu olumsuz görünümü yanında ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri daha da olumsuz bir görünüm sunmaktadır. Örneğin, 100 ortaöğretim öğrencisinden sadece 44’ü ve ilköğretim öğrencisinden 39’u tutarlılığa ilişkin metinsel eylemleri “yeterli” düzeyde gerçekleştirebilmişlerdir. Bununla birlikte yüz ortaöğretim öğrencisinden 33’ü ve ilköğretim öğrencisinden 43’ü tutarlılığa ilişkin metinsel eylemleri “kabul edilebilir” düzeyde gerçekleştirmişlerdir. Yine 100 ortaöğretim öğrencisinden 23’ü ve ilköğretim öğrencisinden 17’si tutarlılığa ilişkin metinsel eylemleri “yetersiz” düzeyde gerçekleştirmişlerdir. Bu görünümüm, hem ortaöğretim hem de ilköğretim öğrencileri açısından istenen düzeyin gerisinde olduğu açıktır.

Elde edilen tüm bu verilerde dikkat çeken bazı noktalar bulunmaktadır. Örneğin seçilerek yüksek öğrenime gelmiş olan ve öğretmen adayı öğrencilerinin daha başarılı gözükmelerine karşın % 6 oranında da olsa yetersizlik göstermeleri bunlardan biridir. Bir diğeri de düz lise ve ilköğretim öğrencilerinin genelde yüksek öğretim öğrencilerine göre daha yetersiz bir görünüm sunmalarınıdır.

Tablo 3: Öğrencilerce Üretilen Yazılı Metinlerin Tutarlılık Açısından Görünümünün Cinsiyete Göre Dağılımı

METİNSEL EYLEMLER	Yetersiz	Kabul edilebilir	Yeterli
----------------------	----------	------------------	---------

Turkish Studies

Ardışık Tümceler Arasında Mantıksal/Anlamsal Bağlar Kurmak	Tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılamıyor.		Tümceler arasında çok az mantıksal/anlamsal bağlantı hatası yapılmış./Köprüleme yapılabiliyor.		Tümceler arasında eksiksiz mantıksal/anlamsal bağlantı kurulmuş./Köprüleme yapılabiliyor.	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	9/49 (%18)	9/43 (%21)	28/49 (%57)	23/43 (%53)	12/49 (%25)	11/43 (%26)
Ardışık Tümceler Arasında Dilbilgisel Bağlar Kurmak (Gönderim Yapmak)	Tümceler arasında dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış./Köprüleme yapılamıyor.		Tümceler arasında çok az dilbilgisel bağdaşıklık hatası yapılmış./Köprüleme yapılabiliyor.		Tümceler arasında eksiksiz ve doğru dilbilgisel bağdaşıklık ilişkileri kurulmuş./Köprüleme yapılabiliyor.	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	2/49 (%4)	2/43 (%5)	7/49 (%14)	9/43 (%21)	40/49 (%82)	32/43 (%74)
Metin İçinde Değiştirme ve Eksilti Yapmak	Metin içinde birkaç (2-3) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/gereksiz yinelemeler göze çarpmakta		Metin içinde çok az (1) yerde değiştirme ya da eksilti yapılması gerekirken yapılmamış/ gereksiz yinelemeler fark edilmekte		Değiştirme ya da eksilti yapılması gereken her yerde yapılmış	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	0/49 (%0)	0/43 (%0)	0/49 (%0)	1/43 (%2)	49/49 (%100)	42/43 (%98)
Bağlaçları Doğru Kullanma	Bağlaç kullanmayla ilgili birçok hata yapılmış./ Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı var		Bağlaç kullanmayla ilgili çok az hata yapılmış./ Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok		Bağlaçlar hatasız kullanılmış./ Ardıl tümceler arası anlam karışıklığı yok	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	0/49 (%0)	1/43 (%2)	3/49 (%6)	2/43 (%5)	46/49 (%94)	40/43 (%93)
Konu birliğini sağlama	Metnin konusuyla bağlanamayan (ayrık) önermelere yer verilerek konu birliğini/sürekliliğini aksatılmış/Sözcüksel bağdaşıklık yok		Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmiş ancak konu birliği/sürekliliği aksatılmamış/Sözcüksel bağdaşıklık var		Metnin genelinde ayrık önermelere yer verilmeyerek konu birliği/sürekliliği kusursuz biçimde sağlanmış/Sözcüksel bağdaşıklık var	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek

Turkish Studies

	8/49 (%16)	7/43 (%16)	24/49 (%49)	19/43 (%44)	17/49 (%35)	17/43 (%40)
Başlık ile metni bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan ve metnin çerçevesini belirlemeyen bir başlık yazılmış		Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan bağdaşan ancak metnin çerçevesini belirlemeyen, aşırı genellenmiş bir başlık yazılmış		Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan ve metnin çerçevesini belirleyen bir başlık yazılmış	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	14/49 (%29)	16/43 (%37)	28/49 (%57)	26/43 (%61)	7/49 (%14)	1/43 (%2)
Metin İçinde Giriş ve Gelişme Bölümünü Bağlama	Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan geliştirme paragrafları yazılmış. /Paragrafa ayırmada hata var /Konu sürekliliği aksamakta.		Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan geliştirme paragrafları yazılmış./Konu sürekliliği aksamamakta.		Metnin giriş bölümüyle konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam anlamıyla bağlantılı geliştirme paragrafları yazılmış. /Konu sürekliliği aksamamakta.	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	11/49 (%22)	10/43 (%23)	22/49 (%45)	20/43 (%47)	16/49 (%33)	13/43 (%30)
Metnin Önceki Bölümleriyle Sonuç Bölümünü Bağlama	Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşmayan sonuç bölümü yazılmış/Paragrafa ayırmada hata var /Konu sürekliliği aksamakta.		Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan kabul edilebilir derecede bağdaşan sonuç bölümü yazılmış. /Konu sürekliliği aksamamakta.		Metin ile konusal ve mantıksal/anlamsal açıdan tam bağdaşan sonuç bölümü yazılmış/Konu sürekliliği aksamamakta.	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
	10/49 (%20)	11/43 (%26)	23/49 (%47)	18/43 (%42)	16/49 (%33)	14/43 (%32)

Verileri elde etmemizi sağlayan araştırma kümesi (grup) benzeşik (homojen) bir küme değildir. Bu bağlamda Tablo 2’deki gibi bir ayrışma yanında aynı zamanda cinsiyet açısından da bir ayrışma söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumda çözümlenmelerden elde edilen verilerin cinsiyet değişkenleri bağlamında nasıl bir dağılım gösterdiğinin de belirlenmesi gerekir. Tablo 3’te toplam 92 öğrencinin ürettikleri metinlerin tutarlılık özelliklerinin 49’u kız ve 43’ü erkek öğrencilere göre nasıl bir görünüm sunduğu yer almaktadır. Buna göre yüz kız öğrenciden 52’sinin metinsel eylemleri “yeterli” düzeyde gerçekleştirdikleri; erkeklerinse 49’unun “yeterli” düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Tablo 4: Öğrencilerce Üretilen Yazılı Metinlerin Tutarlılık Açısından Ortalamaları

Değişkenler	Yetersiz		Kabul edilebilir		Yeterli				
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek			
Toplu Görünüm	13.75/92 (%14,94)		31.62/92 (%34.36)		46.62/92 (%50.67)				
Cinsiyet	6,75/49 %13.77	7/43 %16.27	16.87/49 %34.42	14.75/43 %34.30	25.37/49 %51.77	21.25/43 %49.41			
Okul	İLKÖĞ RT	ORT AÖĞ	YÜK SEKÖ	İLKÖĞ RT	ORT AÖĞ	YÜKSE KÖ	İLKÖĞR T	ORTA ÖĞ	YÜKS EK
	6.1/35 %17.4	5.5/24 %22.9	2.1/33 %6.3	15.1/35 %43.1	8/24 %33.3	8.5/33 %25.75	13.75/35 %39.2	10.5/24 %43.75	22.3/33 %67.5

Tablo 4'te katılımcı kümesinin tutarlılıkla ilgili sekiz ulam bağlamında değişkenler açısından düzeylere göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin sadece %46' sı yeterlik gösterebilmiştir. Kızlar erkeklere göre daha yeterli gözükürken, yüksek öğretim öğrencileri de ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerine göre daha başarılı gözükmektedir.

Tartışma ve Sonuç

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinden doksan iki öğrencinin yazılı metin üreterek veri kaynağını oluşturduğu bu çalışmada bu metinlerin birtakım değişkenler bağlamında tutarlılık açısından nasıl bir görünüm sergilediğini belirlemek başlıca amaç olarak belirlenmişti. Bu amaç bağlamında hazırlanan değerlendirme yönergesine göre öğrencilerin yazılı metinleri tutarlılık özellikleri bağlamında değerlendirilmiş; bu değerlendirme sonucunda öğrencilerce üretilen yazılı metinlerin, tutarlılık açısından görünümünü belirginleştiren metinsel eylemlere ve değişkenlere göre ayırım gösterdikleri saptanmıştır. Bu saptamalara göre okul değişkeni bakımından ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri yüksek öğretim öğrencilerine göre tutarlı metin oluşturma becerisi bakımından daha yetersiz bir görüntü sunmaktadırlar. Bu duruma koşut olarak da daha çok ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri tutarlılığı sağlayabilmek için yerine getirilmesi gereken birçok metinsel eylemi yeterli düzeyde yerine getirememektedir. Örneğin bir metnin giriş gelişme ve sonuç bölümlerini bağlama bununla ilişkili olarak da konu birliğini sağlama metinsel eylemlerini yerine getirmede sorunlar yaşamaktadırlar. Bu bulgular, Ruhi (1994) ve Enginarlar'ın (1994) ilköğretim öğrencileri üzerinden tutarlılıkla ilgili gerçekleştirdikleri çalışmalarından elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermektedir.

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin yazılı metinlerde tutarlılığı sağlama sorunları yaşamaları yanında yüksek öğretim öğrencileri de sayıca daha az olmakla birlikte benzer sorunları yaşamaktadırlar. Yüksek öğretim öğrencilerinin en başarısız oldukları metinsel eylemler sırasıyla; başlık ile metni bağlama, ardışık tümceler arasında mantıksal/anlamsal bağlar kurma, konu birliğini sağlama, metin giriş ve gelişme bölümünü bağlama ve metnin önceki bölümleriyle sonuç bölümünü bağlamadır.

Wikbord'un (1990; 133-135) 144 yüksek öğrenim öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonucuna göre ise tutarlılıkla ilgili en başarısız olunan beş metinsel eylem arasında, ayrılandırmalarla ulamlamalar yapılmış olmakla birlikte, doğrudan ardışık tümceler arasında

mantıksal/anlamsal bağlar kurma, konu birliğini sağlama, metin giriş ve gelişme bölümünü bağlama ve metnin önceki bölümleriyle sonuç bölümünü bağlama ulamlarla ilişkilendirilebilecek metinsel eylemler yer almaktadır. Bu durum ayrı bir evren ve örneklemeden de olsa yaşanan sorunların ortaklığına işaret etmektedir. Bu görünümü doğrulayıcı bir diğer araştırma bulgusu da Huber ve Uzun'un (2001) yüksek öğrenim öğrencilerinin bilimsel metin yazma edimleri ile ilgili araştırmasıyla ortaya konmuştur. Bu çalışmada öğrencilerin konu sürekliliğini sağlamaya ilgili sorunları olduğu bulgulanmıştır.

Benzer nitelikli bir çalışmayı öyküleyici metin temelinde ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerinden oluşan bir araştırma kümesi üzerinde gerçekleştiren Coşkun'un (2005) bulgularına göre de öğrenciler tutarlılığı sağlamaya dönük metinsel eylemleri gerçekleştirmede sorunlar yaşamaktadır. Coşkun'un bulgularında tutarlılığı sağlayıcı metinsel eylemlerden genellikle dilbilgisel bağdaşıklık (gönderim ilişkileri), eksilti, bağlaçlar ve konu bütünlüğü ile ilişkili metinsel eylemlerin yerine getirilmesi açısından sorunlar olduğu bulgulanmıştır. Coşkun'un, konu bütünlüğünün sağlanmasına dönük metinsel eylemlerin yerine getirilmesine ilişkin bulguları ile bu araştırmanın bulguları büyük oranda benzerlik göstermektedir. Buna karşın, her iki araştırmanın özellikle bağlaçların kullanımına ve eksilti yapmaya ilişkin bulgularında belirgin bir ayrımın varlığı da göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak öğrencilerin, tutarlılığı belirleyen metinsel eylemlerden “Başlık ile metni bağlama” metinsel eylemi başta olmak üzere “Ardışık tümceler arası anlamsal bağlar kurmak”, “metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini bağlamak” ve “Konu birliğini sağlamak” gibi metinsel eylemleri gerçekleştirmeye yönelik önemli sorunlar yaşadıkları gözükmektedir. Bununla birlikte ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin tutarlılığa ilişkin metinsel eylemleri gerçekleştirmeye ilişkin başarı durumları yüksek öğretim öğrencilerinden daha düşüktür. Bu metinsel eylemleri gerçekleştirmede kızlar erkeklere göre daha başarılı gözükmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSAN Mustafa; AKSAN Yeşim, (1991). Metin Kavramı ve Tanımlar, *Dilbilim Araştırmaları*, Hitit Yayınevi, Ankara.
- BİLGİN Nuri, (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- BROWN G.; Yule, G., (1983). *Discourse Analysis*, Cambridge University Press.
- CAİN K., (2003). Text Comprehension, and Its Relation to Coherence and Cohesion in Children's Fictional Narratives, *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 335-351.
- COŞKUN Eyüp, (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. GÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış doktora tezi.
- De BEAUGRANDE Robert; DRESSLER Wolfgang (1981). *Introduction to Text Linguistics*, London and New York: Longman Inc.
- ENGİNARLAR Hüsni (1994). Öğrenci Kompozisyonlarında Bağdaşıklık Sorunları ve Paragraf Yapısı, *Çağdaş Türk Dili*, 77-78, 34-36.
- ENKVİST Nils Erik (1990). Seven Problems in the Study of Coherence and Interpretability, [edit.] Ulla Connor, Ann M. Johns, *Coherence in Writing*, USA.
- FİTZGERALD J. ve SHANAHAN T., (2000). Reading and Writing Relations and Their Development, *Educational Psychologist*, 35(1), 39-50.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

- GRABE W; KAPLAN R. B., (1996). *Theory and Practice of Writing*, Longman, London.
- GÜNAY Doğan (2001). *Metin Bilgisi*. Multilingual Yayınları, İstanbul.
- HALLİDAY M. A. K.; Hasan, R., (1976). *Cohesion in English*, Longman, Londra.
- HUBER Emel; UZUN Leyla (2001). Metin Türü ve Yazma Edimi İlişkisi: Bilimsel Metin Yazma Edimi, *Dilbilim Araştırmaları* (haz.) Serkan Şener, BÜ Yayınevi.
- KAVCAR Cahit (1983). Düzgün Yazmanın Önemi ve Yolları, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* C.16, AÜEBF Yay., Ankara.
- ÖZBAY Murat (1995), *Ankara Merkez Orta Okul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- RUHİ Şükriye (1994). İlköğretim Öğrenci Kompozisyonlarındaki Bağdaşıklık Sorunları, *Çağdaş Türk Dili*, 77-78, 24-26.
- SHANAHAN T., (1984). Nature of the Reading-Writing Relation: An Exploratory Multivariate Analysis, *Journal of Educational Psychology*, 76(3), 466-477.
- TRABASSO T.; SUH S.; PAYTON P., (1995). Explanatory Coherence in Understanding and Talking About Events, *Coherence in Spontaneous Text* (haz.) M. A. Gernsbacher, T. Givon, John Benjamin Publishing, Amsterdam.
- TRAXLER M. J.; GERNSBACHER A. M., (1995). Improving Coherence in Writing Communication, *Coherence in Spontaneous Text* (yay) M. A. Gernsbacher, T. Givon, Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- UZUN Leyla (1995). *Orhun Yapıtlarının Metindilbilimsel Yapısı*, Simurg Kitapçılık, İstanbul.
- ÜLPER Hakan, (2008). *Bilişsel Süreç Modeline Göre Hazırlanan Yazma Öğretimi Programının Öğrenci Başarısına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- ÜLPER Hakan; UZUN, Leyla (2009). Bilişsel Süreç Modeline Göre Hazırlanan Yazma Öğretimi İzlenesinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *İlköğretim Online*, 8(3), 651-665.
- YILDIRIM Ali; ŞİMŞEK Hasan (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- WIKBORD E., (1990). Types of Coherence Breaks in Swedish Student Writing: Misleading Paragraph Division. *Coherence in Writing* [Ed.] Ulla Connor, Ann M. Johns, USA.